

Áprily Lajos a felolvasóasztalnál.

Akik a jeles erdélyi lírikus művészetét értik, érzik és szeretik, némi aggodalommal tekintettek előadói bemutatkozása elé. Költeményeinek anyagában kevés a kollektív élmény s azok formájában semmi sincs a deklamatorius hangból, a színpadi értelemben való hangzatosságból. Egyéni élményekről vall minden versében s szavát is a vallomás csendes megilletődése színezi. Az ilyen vers inkább az olvasószoba magányában bontakozik ki hiánytalan szépségében, semmint a hangversenyteremben; a szív dobogásának halk hevülésekben váltakozó ritmusa nem enyészik-e el a koncertterem dobogóján?

Hanem Áprily szerzői estjének általános sikere és mély hatása rácafoltt minden aggodalomra s mi ebben nemcsak a költő diadalát érezzük, hanem a közönséget is. Jólesett végigtekintelnünk a sűrűn elpeltt széksorokon, honnan oly sokszor csattognak a reklámoktól megfélemlített sznobizmus tapsai a művészet cseprűgője felé s honnan most becsületes művészi szépségek és finomságok felé kitaruló lelkek sugároztak megértést és együttérzést.

A szerény és tartózkodó fellépésű költő is nyomban megérezte ezt a kedvező légkört, benne bizvást megtarthatta a maga hangját, egyéniségének művészetével egybeforrott, csorbítatlan hitelű vonásait. Nem kellett önmagát megosztania szerző és tolmácsolók között, egyszerűen elmondta költeményeit, azok ihletének hű és minden alkalmi hozzáadást nélkülöző feltárással. Ritmusában benne lélekzett a fogantatás percének frissesége, képeiben szinte megérezte a megfestés művészi munkájának egyre gazdagodó gyönyöre. Csak most világított ki igazán nyugodt külszínű, zárt formákban fejlesztett kompozícióinak belső nagy mozgalmassága. Költészetében a színes és távolabbról szemlélve szinte szőnyegszerűen ható vegetáció alatt mélyebb termőréteg van, mely ezt az egész tenyészetet éltető nedvekkel táplálja.

Áprily versmondásában megmutatkoztak a finom gyökérszálak s az ezeket védőn magabazáró, rajtuk át a növénybe életerőt és színezőanyagot továbbító termelőtalaj is.

Az est folyamán kétizben jelent meg az emelvényen Áprily, de a bemutatott kevés számú költeményt oly finom érzékkel választotta meg, hogy szinte pompás kis anthológiát adott önmagáról; közönsége végül nemcsak szép lírai darabok emléket vitte magával, hanem határozott és bizonyára nem egykönnyen múló benyomást nyert egy eredeti és rokonszenves költői egyéniségről is.

Bemutatkozása alkalmának harmónikus hatását nagyban előmozdította a szerencsésen egybeállított kísérőműsor is. Ravasz László bevezetőszavai szinte egy csapásra megteremtették a lírai szépségek befogadására alkalmas hangulategységet. Áhítatot csak áhítattal lehet felidézni s nem — mint annyi buzgó prológusmondó véli — a közönségre ráerőszakolt magasztalásokkal. Ravasz László oly sugalló erővel tud számot adni a maga élvezetéről, hogy a közönséget mintegy eleve rákapatja a vele együttélvezésre. Nem úgy viselkedik, mint leereszkedő pártfogó, hanem mint a legalázatosabb olvasó s ezzel magának is nyert ügye van a közönség előtt, mely hangversenyteremben nem szíveli a fölényes magyarázgatást s nyert ügye van a költőnek is, kinek szavához az ily prológus csak fogékonyságot szerez s nem ad értéktelen «használati utasítást».

Az est zenei része Ákom Lajos orgonaművész avatott kezébe volt letéve. Szárnyaló nyitánnyal és fináléval foglalta keretbe a műsort, közbül pedig Áprily költeményeire írt szerzett elismerést magának s a költőnek egyaránt. Ezek Radnai Erzsébet és Kármán Gizi operatőreknél kitérő tolmácsolókra találtak.

Nádayné Tasnádi Ilona, a Nemzeti Színház egyik leggazdagabb lelkesítője s legigazabb hangú művésznője. Őt Áprily-költemény bensőséges, kereset-

len előadásával járult hozzá az est teljességéhez. A gyönyörűen beszélő, szavát megigéző magyar szavakkal ejtő színésznő finom és biztos, művészi érzékkel lemondott minden külső eszköztől, színészkedő arcjátékról, a szókat aláhúzó taglejtésről. Nem a költemények technikai részében keresett fogódzót — mint annyi versmondó színész — a maga érvényesítésére, hanem a verseknek műzsai részét közvetítette a műzsa nemes nyugalmával.

Rédey Tivadar.

Színházi szemle.

I.

A történeti drámának az utóbbi időben kissé elhallgatott Múzsája megint megszólalt Bibó Lajosnak a Nemzeti Színházban bemutatott *Báthory Zsigmond*-jával. A fiatal szerzőnek már első darabjában, a népies tárgyú *Juss*-ban kétségtelenül meglátszott a tehetség, nem csoda hát, hogy ha most, amikor magasabb témába fogott, próbálkozását általános érdeklődés előzte meg.

Ami a darabnak mondanivalóját és lendületét illeti, az méltó is arra, hogy a mai kor magyarja figyelmes fülekkel hallgassa. Mert Báthory Zsigmond álma a mai magyarságé is. A szétesett hazát romjaiból újra egygyé forrasztani: kinek a szíve nem ver visszhangot e feléje kiáltott szavakra?

De nemcsak a hősek, Báthory Zsigmondnak, hanem az őt környező többi alaknak is van egy-egy energikus szava a mai élő magyarhoz. Az ellenség legázolásában való vak bizakodás, a háborút lihegő szenvedélyek mellett ott aggódik a bölcs mérséklet és intelem is az ősz Kendi szavaiban. A vérmes képzelődés, a fantasztia álmódózás azonban nem hallgat rá, a fejedelem háborút kezd, abban a reményben, hogy kiveri az ország földjéről a törököt. A német szövetséges azonban nem elég kitartó, a többi barát is eloldalog, úgy hogy vállalata minden bravúros hadított ellenére is balul üt ki. Ő maga s vele együtt az ország szárnyaszegetten hull még nagyobb mélységbe, mint ahonnan felrepülni iparkodott. Zsigmond elveszti trónját, helyére Báthory Endre ül s a köréje gyülekező magyarság azt a tanulságot vonja le, hogy az ország felszabadítása nem az ő feladata, hanem az unokáé.

A darab gondolata a mai magyarnak szól tehát. Ez a célzás azonban sehol

sem szól ki kellemetlen, ríktó tendenciával a darabból, hanem művészi önkéntelenséggel fejlík az alakok lelkéből és korából.

Mondanivalójának súlya és századokat átfogó jelentősége e drámát a nagystílű történeti színművek közé sorozza. A főalak jelleme is határozott írói kézzel művészien van megrajzolva. A dikció hangja pedig — épen a magasba lendülő helyeken — megkapóan őszinte. Kár azonban, hogy a darabban egyes formai hibái megakadályozzák azt, hogy a mondanivaló olyan erővel hasson, aminővel hatnia kellene.

Először is hiba volt ezeket az országos súlyú eszméket, elveket és szenvedélyeket annyira összekeverni azzal a szerelmi viszonyal, ami Kendi leánya, Zsuzsanna és a fejedelem között szövődik, s ami Zsuzsanna mátkáját, Báthory Boldizsárt a fejedelemmel szembeállítja.

Ezt a fenségesre hangolt drámát egy egész előjátéknyi terjedelmű szerelmi és családi nyitány vezeti be. Minek ez a messziről való kanyarodás a főmondanivaló felé? Mért akarja az író Erost zengeni, mikor lantjának húrjai úgyis Atridest és Kadmost fogják rá felelni?

E hibán kívül, sajnos egyebek is akadnak. A darab motiválása nem egyszer zavart és homályos. Vannak indítékok, amelyeket csak a darab későbbi folyamán értünk meg és olyanok is akadnak, amelyek végül is homályban maradnak.

Úgy képzeljük, hogy Bibó Lajos erőteljes tehetsége még kiváló darabokkal gazdagíthatja drámaírodalmunkat, ha komponálásában szorosabb kötésre és világosabb vonalvezetésre, indoklásában pedig nagyobb világosságra törekszik.

A színészek nagy gondnal és meleg szeretettel játszották szerepeiket. Kiss Ferenc erőtelj duzzadó Báthory Zsigmond volt s a darabnak szinte a szimbólum felé szárnyaló részeit lendülettel mondta. Tőkés Anna — mint Kendi Zsuzsanna — sok életet vitt nehéz szerepébe. Gál Gyula illuziókeltő Kendi, Környey Paula finom Mária Krisztierna volt. Igen nagy hatást ért el a szegény, fiát vesztett székely parasztnak egyetlen jelenetre terjedő szerepében Bodnár Jenő. Annyi erő és annyi szív volt benne, hogy szavait kétszer is méltán szakította meg a felzúgó taps. Nem feladatunk a színház vezetőségének tanácsokkal szolgálni, de azt hisszük,